

MAKÜ FEBED
ISSN Online: 1309-2243
<http://febed.mehmetakif.edu.tr>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 3 (1): 53-59 (2012)

Derleme Makale / Review Article

Burdur Yöresi Orman İşletmeciliğinin Temel Özellikleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Serdar Carus, Yılmaz Çatal

Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, 32260 Isparta

Geliş Tarihi (Received): 12.07.2011, Kabul Tarihi (Accepted): 28.03.2012

✉ Yazışmalardan Sorumlu Yazar (Corresponding author): serdarcarus@sdu.edu.tr (S.Carus)

☎ 0 246 211 38 59 📠 0 246 237 18 10

*Bu çalışma Batı Akdeniz Doğa Bilimleri Sempozyumu'nda (4-6 Kasım 2010, Burdur) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti bildiri özet kitabında yayınlanmıştır.

ÖZET

Burdur ilinin %46,6'lık kesimi ormanlıktır. Fakat ormanlık alanlarının yarısından fazlası üretim bakımından verimsiz ve çeşitli orman hizmetlerini yerine getiremez durumdadır. Bölgedeki doğal ve sosyo-ekonomik olumsuz koşullar nedeniyle bu verimli ormanların işletilmesi, ağaçlandırma, koruma vb. ormancılık faaliyetlerinde büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır. Yöredeki ormanlar biyotik ve abiyotik kaynaklı çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. Yörede özellikle devrik ya da kırık, yangın, böcek vb. zararlar meydana gelmektedir. Verimsiz orman alanlarının, verimli hale getirilmesi için yöreye uygun olduğu belirlenmiş Anadolu karaçamı (*Pinus nigra* Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe), kızılçam (*Pinus brutia* Ten.) ve Toros sediri (*Cedrus libani* A. Rich.) gibi asli orman ağaç türleri kullanılarak verimsiz ve boş sahaların ağaçlandırma yoluyla ormanlaştırılması gereklidir. Üretimi artırmak için, orman alanlarının verimli hale getirilmesi gereklidir. Yöredeki ormanların potansiyel verimleriyle işletilmesi yörede ekonomik düzeyin bir ölçüde yükseltecektir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Orman işletmeciliği, Yöresel ormancılık

Basic Characteristics of Forest Enterprise in Burdur Region, Problems and Solutions

ABSTRACT

About 46,6% of total area of Burdur city is forest. But, more than half of these forest areas in terms of production are inefficient and unable to fulfill the various forest services. This efficient exploitation of forests encountered great difficulties in point of afforestation, protection forestry activities due to natural and socio-economic conditions in region. Major difficulties encountered in forestry activities. Forests in the region are facing various threats from biotic and abiotic. Especially in the area overturned or broken, fire and insect damage has occurred. In region is required afforestation by use of primary forest tree species such as Anatolian black pine (*Pinus nigra* Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe) Brutian pine (*Pinus brutia* Ten.) and Taurus cedar (*Cedrus libani* A. Rich.). To increase production, enhance efficiency of forest areas as far as possible is required. The operation of the extent of the potential yield of the forests in region to some extent raise of economic status in region.

Key Words: Burdur, Forest enterprise, Regional forestry

1. GİRİŞ

Orman; kendisini oluşturan birçok canlı ve cansız doğa elemanlarının birleşmesi ile meydana gelen toplum, yaşama birliği veya ekosistem olarak tanımlanabilmektedir. Ekosistem özelliği gösteren ormanın, yüzeysel su akışını azaltma, yeraltı sularının ve kaynakların oluşmasına yardım, aşırı iklim etkilerini azaltma, rüzgârın hızını kesme, sel ve su taşkınlarını-çığları önleme özellikleri ile tarıma ve hayvancılığa yararlı olmakta, insan için dinlenme ve eğlenme mekânı sağlamaktadır. Bu şekilde kısaca özetlenen ormanın yararları topluca orman hizmetleri olarak adlandırılmaktadır (Kalıpsız, 1982).

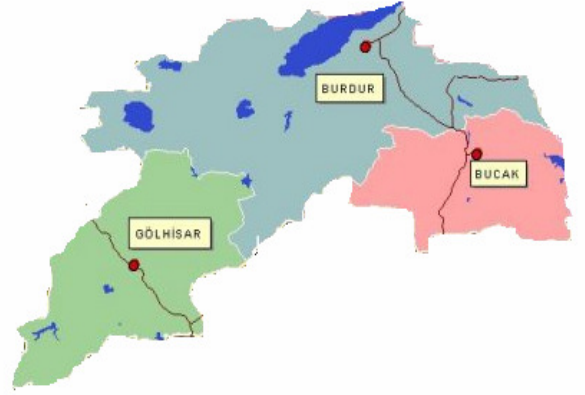
Orman, uygun doğa koşullarında uzun bir süre içerisinde toprak oluşumunun takiben sırasıyla, bitki ve hayvanların alana gelip yerleşmeleri ile doğal yoldan oluşabilmekte ve kendi kendini yenileyebilmektedir. Bu oluşum ve yenilenme, insan yardımı ile hızlanmaktadır. Ancak, insanoğlunun bazı iş ve işlemleri sonucunda ormanın yenilenmesinde olumsuz etkiler de ortaya çıkabilmektedir. Ekosistemin bozulması ve yapısının değiştirilmesi durumunda yeniden orman kurmak, eski ekosistemi yeniden geri getirmek çok güç ve pahalı olmaktadır. Bazen, mümkün de olmamaktadır. Orman ekosisteminin oluşup devam edebilmesi ve toplumun ormandan yararlanabilmesi için, doğal faktörler yanında, belirli bir yatırıma ve işletme faaliyetine de gerek duyulmakta ve bu faaliyetlere de "ormancılık" adı verilmektedir (İnal, 1965).

Ülkemizde de ormancılık faaliyetleri Orman Genel Müdürlüğü (OGM) merkez ve taşra teşkilatı tarafından yürütür. Böylece Burdur ili için ormancılık faaliyetlerini (ormanların devamlılığını sağlama, odun ve odun dışı orman ürünleri üretimi, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü, rekreasyonel faaliyetler, orman köylerinin kalkındırılma faaliyetleri vb.) Isparta Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Burdur, Bucak ve Gölhisar Orman İşletme Müdürlükleri (Şekil 1) yürütmektedir. Bu çalışma ile de Burdur ili genelindeki ormancılık faaliyetleri tanıtarak, genel orman işletmeciliği özellikleri belirtilecektir. Ayrıca, orman işletmeciliğinde görülen bazı problemler ve bunların çözümüne yönelik tavsiyelerde bulunulacaktır.

2. BURDUR İLİ ORMAN ALANLARI ve YÖREDE ORMANCILIK ÇALIŞMALARI

Burdur ili 1923 yılında il olmuştur. İlde 11 ilçe, 184 köy ve 19 belediye bulunmaktadır. İlin toplam nüfusu 251 550'dir. Genel il nüfusunun %60,09'u (151 158) şehirlerde ve % 39,91'i (100 392) köylerde yaşamaktadır. 42 orman içi, 128 orman kenarı olmak üzere 170 orman köyünde toplam 73 505 orman köylüsü yaşamaktadır. İlin alanı 7 174 km² olup, km²'ye il

genelinde yaklaşık 35 kişi düşmektedir. DPT tarafından 81 il için yapılan sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 31. sıradadır. Merkez ilçe 78, Bucak 184, Gölhisar 260, Altınyayla 268, Karamanlı 301, Tefenni 396, Çeltikçi 406, Ağlasun 412, Kemer 444, Yeşilova 456 ve Çavdır 471'inci sırada bulunmaktadır. İldeki faal nüfusun yaklaşık %61'i tarım, hayvancılık ve ormancılık sektöründe istihdam edilmektedir.

Şekil 1. Burdur ili orman işletme müdürlükleri

Türkiye'nin genel alanı 77,7 milyon hektar olup bu alanın 21,2 milyon hektarlık bölümü orman alanıdır. Bu orman alanlarının da yaklaşık %51'i verimli, geri kalanı ise verimsiz orman niteliğindedir (Anonim, 2006). Son nüfus verilerine göre kişi başına düşen ormanlık alan 0,30 ha'dır. Bu oran ABD'de 1,3 ha, Avustralya'da 7,2 ha, Kanada'da 18,7 ha'dır. Burdur ilinin orman varlığı yüzdesi (%47) ve kişi başına düşen orman alanı (1,2 ha) bakımından Türkiye ortalamasından (%26 ve 0,30 ha) daha iyi bir değere sahiptir.

Burdur yöresindeki orman doğal olarak bulunmakta ve yörenin büyük bir kesimi (%46,6) ormanlık alandır. Ancak, mevcut orman alanının %52'si bozuk koru ve baltalık özelliğindedir. Yani mevcut ormanlık alanın yarısından fazlası üretim bakımından verimsiz ve çeşitli orman hizmetlerini yerine getiremez durumdadır. Ayrıca, bölgenin doğal ve sosyo-ekonomik koşulları verimli ormanların işletilmesi, ağaçlandırma ve orman koruma (kaçakçılık, orman açma, otlatma vb.) yönlerinden büyük güçlükler de göstermektedir.

Burdur ili sınırları içerisinde ormancılık faaliyetleri Burdur, Bucak ve Gölhisar Orman İşletme Müdürlükleri tarafından yürütülmekte olup, ilin ormancılık faaliyetlerini ve istatistiklerini yansıtmaktadırlar. Burdur ilinin ormanlık alanlarının İşletme Müdürlüklerine dağılımı ve verim sınıflarına dağılımı sırasıyla Çizelge 1 ve 2'de verilmiştir.

Çizelge 1. Burdur ili ormanlık alanlarının işletme müdürlüklerine dağılımları (Anonim, 2006)

Orman İşletme Müdürlüğü	Ormanlık Alan (ha)
Burdur	133 631
Göhlhisar	105 185
Bucak	96 996
Toplam	335 812

Çizelge 2. Burdur ili ormanlarının durumu (Anonim, 2006)

Koru (ha)	İyi	151 407
	Bozuk	96 461
	Toplam	247 867
Baltalık (ha)	İyi	311
	Bozuk	69 878
	Toplam	70 189
Toplam (ha)	İyi	151 717
	Bozuk	166 339
	Toplam	318 056

Burdur ili genel alanı 682 371 ha olup, bu genel alan içerisinde 335 812 hektarı (49,2) ormanlarla kaplıdır. Ancak, eski çağlardan beri süren orman yangınları, otlatma ve ağaç kesme gibi olumsuz dış etkiler yüzünden orman alanının %10'u maki (69 878 ha) ve %14'ü ağaç serveti çok düşük olan bozuk koru (96 461

ha) haline dönüşmüştür. Ancak, bu tür alanlar, orman ürün ve hizmetleri yönünden gereği ölçüde ülke ekonomisi ve orman köylüsüne yararlı olmaktan uzak kalmaktadır. Burdur yöresi ormanlarının hacim ve hacim artım değerleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Burdur ili ormanlarının hacim ve yıllık hacim artımı değerleri (Anonim, 2006)

Meşcere Elemanı	Koru			Baltalık		
	İyi	Bozuk	Toplam	İyi	Bozuk	Toplam
Hacim (m ³)	13 282 724	825 442	14 108 166	292	43 577	43 869
Yıllık Hacim Artımı (m ³)	294 765	16 152	310 917	73	1 481	1 554

Yörede, iklim koşullarına uygun olarak sıcak ve kurağa dayanıklı maki bitki çeşitleri, az miktarda Meşe (*Quercus* L.), Doğu çınarı (*Platanus orientalis* L.) Sığla (*Liquidambar orientalis* Mill.) vb. ağaç türleri, genellikle kızılçam (*Pinus brutia* Ten.), yükseklerde ise Anadolu karaçamı [*Pinus nigra* Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.)

Holmboe], Ardıç (*Juniperus* spp.), Toros sediri (*Cedrus libani* A.Rich.) ve az miktarda da Toros göknarı (*Abies cilicica* Carr.) türleri görülmektedir. Ağaç türlerinin saf ve karışık meşcerelerinin hektar olarak alansal dağılımı ve dağılım yüzdesi Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4. Burdur ili ağaç türlerinin alansal dağılımı

Ağaç Türü	Alansal Dağılımı (ha)	Oransal Dağılımı (%)
Kızılçam	101 483	31,91
Anadolu karaçamı	91 134	28,65
Meşe türleri	70 189	22,07
Ardıç türleri	44 640	14,04
Toros sediri	10 020	3,15
Toros göknar	587	0,18
Sığla	5	0,00

Yörede, saf meşcereler genel itibariyle optimal yetiştirme koşulları içerisinde. Ancak, türlerin yükseklik ve bakiya bağlı olarak geçiş zonlarında karışık meşcereler oluşmakta ve bu meşcereler türlerin optimum yayılış koşulları dışında yer almaktadırlar. Bu tür karışık meşcereler nadiren görülmekte ve devamlılığının sağlanması için uygulanacak ormancılık faaliyetlerinde dikkatli olunması gerekmektedir. İki türden oluşan karışık meşcerenin oluşması zorken, ikiden fazla türün oluşturduğu karışık meşcereleri bulmak Akdeniz iklim

kuşağında neredeyse imkânsızdır. Bu yüzden ülkemizde ender orman kuruluşlarından birisi de Bucak Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içerisinde bulunan doğal kızılçam, Anadolu karaçamı, Toros sediri, Toros göknarı ve Ardıç türlerinin oluşturduğu karışık meşceredir.

Burdur ili Orman İşletme Müdürlüklerinde (Burdur, Bucak ve Göhlhisar) üretim yapılan normal koru (151 407 ha) ve normal baltalık (311 ha) ormanlarda beş yıllık periyodik ortalama kesim miktarı Burdur'da, 48 989 m³,

Göhlhisar'da, 32 738 m³ ve Bucak'ta, 75 619 m³ bulunmuştur. Yıllık ortalama eta (kesim miktarı), toplam üretimin (157 346 m³) üretim ormanına (151 717 ha) oranlanmasıyla 1,04 m³/ha olarak elde edilmiştir. Bu ortalama Türkiye orman kesim miktarı ortalamasına oldukça yakındır. Ayrıca, bozuk koru ve baltalık alanlarda ise yıllık artım çok az olup 0,1-0,2 m³/ha'dır.

Yöredeki üç orman işletme müdürlüklerinden alınan ormanı ürün satış fiyatı ortalamalarında Bucak Orman İşletme Müdürlüğü'nün üretimi diğer iki Orman İşletme Müdürlüğü üretim toplamından daha fazladır. Ayrıca, Bucak Orman İşletme Müdürlüğü'nde, tomruk ve yakacak odun dışındaki üretilen tüm odun sınıfları daha yüksek fiyatla satılmaktadır.

Yörede tarım, hayvancılık, kentleşme bakımlarından yöre ormanlarından büyük ölçüde hizmetler beklenmektedir. Ormanların azaltılması ve yok edilmesi halinde ise, bu hizmetlerin daha da aksayacağı ve yörede su baskını, toprak erozyonu, kuraklık gibi doğal afetlere yol açacağı kuşkusuzdur. Özellikle dağlık bölgedeki halkın yaşam düzeyi çok düşüktür. Endüstri ve ticaretin hemen hemen yok derecededir. Tarım ve hayvancılığın verimi çok azdır. Çok sayıda keçi beslenmekte olup, yöre ormanlarına büyük ölçüde zararlı olmaktadır. Bu durumda, orman sayılan alanların tümünün normal kapalı meşcereler haline getirilmesi ve ormanların potansiyel verimi ölçüsünde işletilmesiyle yörede ekonomik düzeyin bir ölçüde yükseltilebilecektir (Anonim, 1966).

Yöre ormanlarını tehdit eden yangın, hayvan otlatma, tarla ve mera açma, usulsüz kesim gibi çeşitli zararlar

bulunmaktadır. Aynı zamanda yazların sıcak ve kurak geçmesi bu yörede ormanın kendini yenileyebilmesi ve orman alanlarının dikim yoluyla ağaçlandırılması biyolojik, teknik ve ekonomik açılardan güçlükler göstermektedir (Saatçioğlu, 1975; Kantarcı ve Koparal, 1984).

Ülkemizde biyotik ve abiyotik orman zararları ile yapılan olağanüstü orman ürünü üretim miktarı genel orman ürünü üretim miktarının %20-25'ini oluşturmaktadır (Kırış, 2002). Yörede de ormanlar biyotik ve abiyotik kaynaklı çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. Yörede özellikle devrik ya da kırık, yangın, böcek vb. doğal kaynaklı odun üretiminin zorunlu gerçekleşmesi gerekmektedir. Burdur yöresi ormanlarda 2003-2004 ve 2009-2010 kış periyodunda önemli miktarda oluşan kar devriği ve kırığı nedeniyle plan dışı kesim yapılmak zorunda kalmış ve ortalama %5-10 arasında olan mevcut üretimdeki pay iki katına çıkarak üretimin yaklaşık %25'ini oluşturmuştur (Anonim, 2010). Ormanlar zamanla yaşlanmakta, sağlık durumu zayıflamakta ve yenilenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu amaçla ormancılık faaliyetleri ile yıllık 8 821 hektar iyi, 1 678 hektar bozuk olmak üzere toplam 10 499 hektar ormanlık alanı geliştirilmektedir (Anonim, 2006).

Yöre odun dışı orman ürünü üretimi için yüksek potansiyele sahiptir. Orman dağılımı değişik yükselti, bakı ve mikro iklim özelliklerinde olmasından dolayı içerisinde nadir yayılış gösteren odun dışı orman ürünlerini barındırmaktadır. Bu yayılış gösteren odun dışı orman ürünlerinin tahmini alansal dağılımı ise Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5. Yörede yaklaşık odun dışı orman ürünü yayılış alanı ve üretim miktarı (Anonim, 2010)

Odun Dışı Orman Ürünü Türü	Orman İşletme Müdürlüğü	Yayılış Alanı (ha)	Ürün Miktarı (ton)
Kekik	Burdur	2 500	55,0
	Göhlhisar	570	11,0
	Bucak	8.620	173,0
Çalba	Burdur	2 500	20,0
	Göhlhisar	300	2,5
	Bucak	685	42,7
Adaçayı	Burdur	700	3,0
	Bucak	500	4,5
Mersin Dalı	Burdur	1 000	10,0
	Bucak	3 300	357,0
Ardıç Tohumu	Burdur	3 300	38,0
Sandal Meyvesi	Burdur	200	1,0
	Bucak	745	45,0
Sumak	Burdur	200	1,0
	Bucak	350	8,0
Fıstıkçamı Kozalağı	Burdur	65	15,0
Harnup	Bucak	300	38,0
Laden	Bucak	400	6,8
Reçine	Bucak	1 000	100,0
	Göhlhisar	500	50,0
Çıralı Çam Kök Odunu	Burdur	2 600	39.000,0
	Göhlhisar	2 900	43.500,0
	Bucak	4 300	64.500,0

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) tarafından Antalya bölgesi (Antalya-Burdur-Isparta illeri) için bir "yatırım öncesi, araştırma projesi" yürütülmüştür. Bu projenin amacı; bölgesel kalkınma için gerekli yatırımların tespitidir. Bu projede ormancılık sektörü de ele alınmış ve ormancılığın bugün için bölgesel gelire önemli bir katkısı bulunmadığına, fakat büyük bir potansiyele sahip olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca, yeni amenajman ve silvikültür yöntemlerinin uygulanması halinde yıllık kesim miktarının hektarda 4,2 m³'e yükseltilebileceği, bozuk orman sahalarının ağaçlandırılması ve kavak plantasyonları kurulması ile odun üretiminin daha da artırılacağı de belirtilmektedir. Böylece, elde edilebilecek odun ham maddesinin ihracata dönük büyük bir entegre orman endüstrisini besleyebilecek düzeyde olacağı ileri sürülmektedir (Anonim, 1966).

Ağaçlandırma çalışmalarının başarılı, aynı zamanda ekonomik ve kârlı bir yatırım olabilmesi, kalite ve kantite yönünden en yüksek artımı veren ve yetiştirme ortamına en iyi uyumu sağlayan ormanların yetiştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu amaca ulaşabilmenin temel şartı ise kaliteli fidan kullanmaktır. Aksi takdirde, gelişigüzel elde edilen tohumların kullanılması, bir çok hallerde teknik başarı oranını azaltacak ve sonuçta bozuk nitelikli, düşük değerde ve yetiştirme ortamı etkilerine dayanıksız fidanlar meydana gelecektir. Kaliteli fidan elde etmenin temel koşullarından birisi, tohumu iyi tohum kaynaklarından sağlamaktır (Gezer ve Yücedağ, 2005). Kaliteli tohumun sağlanabileceği kaynaklar; gen koruma ormanları, tohum meşcereleri ve tohum bahçeleridir. Ülkemizdeki 338 tohum meşceresinden yedisi, 164 tohum bahçesinden biri 188 gen koruma ormanından altısı Burdur ili sınırları içerisinde. Yörede, kızılçamın dört (702,5 ha), Anadolu karaçamı (181,5 ha), Toros sediri (43,5 ha) ve Toros göknarının (129 ha) birer tohum meşceresi bulunmaktadır. Ayrıca, Anadolu karaçamının 8 ha büyüklüğün bir adet tohum bahçesi bulunmaktadır. Kızılçamın bir (127 ha), Toros sedirinin iki (284 ha), Ardıcın iki (294,5 ha) ve Sığlanın bir (5 ha) adet gen koruma ormanı bulunmaktadır (Anonim, 2010).

Orman işletmesi tarafından oluşturulmuş ve yöre insanın hizmetine sunulmuş bir adet kent ormanı Burdur ilinde bulunmaktadır. Bu kent ormanı şehirde yaşayan insanları serbest olarak vakit geçirebileceği alan olarak tasarlanmıştır.

3. YÖRENİN ORMANCILIK SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yörede faaliyet gösteren orman işletmeciliğinin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak çevresine birçok fayda sağlamasına rağmen yukarıda ayrıntıları ile verilen zorluklar ve bu zorlukların aşılabilmesi için bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

Orman ağaçlar topluluğu olmakla birlikte, bireyler arasında doğal, sosyal, organik bir yapı bulunmaktadır. Orman içerisinde geçerli doğal kanuniyetlere bağlı olarak, her birey gelişmesini yapmaktadır. Ormanların yenilenebilen bir doğal kaynak niteliği bulunduğundan, yöre için kızılçam ormanlarının sosyal ve kültürel açıdan optimum yarar sağlayacak biçimde ekosistem tabanlı ve çok amaçlı bir fonksiyonel bir şekilde yönetimi gereklidir.

Yöredeki ağaçlandırmalarda Anadolu karaçamı, kızılçam, Toros sediri, önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle, ıslah çalışmalarında bu türlerimize öncelik vermemiz gerekmektedir. Örneğin, Gölhisar Orman İşletme Müdürlüğü, Gölova orman işletme şefliği yöresinde kızılçamın saf meşcere formunda 1995m yükseltiye kadar çıktığı belirlenmiştir (Kılıç ve Güner, 2000). Kızılçamın dikey yönde en yüksek doğal yayılışını gösterdiği bu meşcere, özellikle genetik-ıslah çalışmalarında büyük önem arz etmektedir.

Yöre, orman ürün ve hizmetleri yönünden gereği ölçüde yararlı olamamaktadır. Söz konusu ormanlarda üretimi artırabilmek için, orman sayılan alanların tümünün normal kapalı meşcereler haline getirilmesi gereklidir. Ayrıca, orman amenajman planlarına uymak, bozuk koru ve baltalık sahaları ağaçlandırmak, baltalıkları koruya dönüştürmek, meşcerelere bakım kesimlerini uygun zaman aralıklarında ve yeterli şiddette tekrarlamak ya da seyrek kapalı meşcerelerde bakım kesimleri dönüş süresini daha uzun alarak, normal kapalı meşcerelerde üretime öncelik vermek gereklidir. Böylelikle, ormanların potansiyel verimleri ölçüsünde işletilmesi ile yörede ekonomik düzeyin bir ölçüde yükseltilebilecektir.

Yörede son yıllarda odun dışı orman ürünlerinin tespiti, miktarı ve özelliklerinin belirleme (toplama zamanı, depolama vb.) çalışmalarına başlanılmıştır. Özellikle, Bucak yöresinde en çok dikkati çeken odun dışı ürünler kekik, adaçayı, sumak yaprağı, çam kozalağı, mersin yaprağı, turba toprağı, harnup, karağan, Göknar dalı ve sandal meyvesidir. Bu tür çalışmalar, yörenin sosyo-ekonomik yapısını geliştirecek ve ormanlar üzerindeki sosyal baskıyı azaltacaktır. Ayrıca, yörede elde edilecek orman ürünlerini işleyecek orman ürünleri endüstrisinin geliştirilmesi, yöresel kalkınma bakımından umut verici görülmektedir.

Orman işletmeciliğinde odun dışı orman ürünlerinin değeri ve devamlılığının sağlanma esasları hala net olarak ortaya koyulamamıştır. Bu yüzden orman amenajman planlarında artık odun dışı orman ürünlerinin envanter bilgileri verilmelidir. Ayrıca, envanter bilgileri dışında odun dışı orman ürünlerinin işletim planları ve sürdürülebilir odun dışı orman ürünleri prensipleri net olarak ortaya koyulmalıdır. Bu gerçekleştirildiği zaman hem odun dışı orman ürünlerinin miktarı ve ekonomisi hakkında bilgi edinilebilir, hem de sürekli yararlanma sağlanabilir. Ayrıca, üretim ile yıllık arz miktarları dengelenerek orman köylüsünün daha

dengeli para kazanması sağlanabilir. Çünkü, bazı yıllarda odun dışı orman ürünü bilinçsizce fazla arz edilmesi ile söz konusu ürün para etmemekte, takip eden yılda da söz konusu odun dışı orman ürünü üretilmediği için fahiş fiyatlar ortaya çıkmaktadır. Bundan da orman işletmesi ile orman köylüsü zarar görmektedir.

Yörede verimli sınıfında yer alan ormanların tamamına yakını üretim ormanı olarak işletilmektedir. Öylece, yörede ormanların büyük çoğunluğunda bakım müdahaleleri yapılmış ve orman kuruluşları değişime uğramıştır.

Günümüzde yenilenebilir doğal kaynak niteliğindeki ormanların ormancılığın yedi ana prensibi olan süreklilik, iktisadilik, verimlilik, çok yönlü faydalanma, estetik, koruma ve katılımcı yaklaşım prensipleri altında işletilmesi bir gerekliliktir. Ormanlarımız geçmişten günümüze bu prensipler altında OGM merkez ve taşra kuruluşları aracılığı ile planlanmakta ve denetlenmektedir. Gerek coğrafi yapı, gerekse ormanların hizmetleri bakımından çok çeşitlilik arz etmesi nedeniyle fonksiyonel planlamanın ülkemiz koşullarında uygun bir sistem olduğu sonucuna varılabilir. Bu yüzden yörede de ormanların fonksiyonel planlanarak daha çok hizmet veren özelliğe kavuşturulması gerekmektedir.

Ormancılıkta bitirilemeyen kadaströ problemleri geniş yer tutmaktadır. Bu problemin en fazla karşılaşıldığı yerlerden birisi de Burdur ilidir. Ancak, ilde yapılan orman kadaströ çalışmalarında öncelik verilmesi gereken yerler büyük titizlikle ortaya koyularak, önce bitirilmesi gereken yerlere öncelik verilmesi gerekir.

Yörede çoğunlukla orman içi yerlerde maden çıkarma faaliyetleri yapılmaktadır. Bu faaliyetler yöre ve ülke ekonomisine büyük faydalar sağlamaktadır. Ancak, bu çalışmalar orman bütünlüğünü bozmakta, görselliği zedelemektedir. Bu yüzden bu tür alanların yerleri ve dağılımı konusunda bir çalışma yapılarak uygun yerlerde maden ocaklarına kullanım izni verilmelidir.

Ormanın yakacak hammaddesi temin eden bir işletme olduğu kavramı artık beyinlerden silinmeli, orman köylüsünün alternatif doğal enerjilerden faydalanması sağlanmalıdır. OGM tarafından yapılan güneş enerjisi kullanımı projesi yaygınlaştırılmalıdır.

Kabuk, yaprak ve ince dallar ormanda bırakılmakta ve çürümeye terk edilmektedir. Bunlar, böcek yangın gibi biyotik ve abiyotik zararlara zemin hazırlamaktadır. Orman atıklarını değerlendirecek pelet vb. tesisler kurulmalıdır.

Ülkemizde orman ile ilgili işlendirmelerde tamamına yakını orman köylüsü tarafından karşılanırken, Burdur ilinde bu oran %30'larda kalmaktadır. Bu durumun

ortaya çıkmasında en önemli etkilere birisi eğitimli ve o işi yapacak beceriye sahip orman köylüsünün bulunmamasıdır. Bu yüzden orman köylüsü ormanda işlendirmeye yönelik eğitim kurslarına tabi tutulmalıdır.

Ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmaları yanı sıra, ormanların kalitesini arttırmaya yönelik rehabilitasyon çalışmaları ile artık orman köylüsünün küçük baş hayvancılık diye sınıflandırdığımız serbest otlatmaya dayalı çobancılık olayı daralmış ve göçerlik kültürü kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu kültürün yaşatılması için orman işletmeciliğinde ayrıca bu tür alanlar belirlenerek orman amenajman planlarında kültürel fonksiyonla yerler ayrılmalıdır.

Hayvancılığın orman içinde yapılabilirliği kısıtlanması dolayısıyla geniş alanlarda yer alan meralar ıslah edilerek hayvancılık ile uğraşan köylünün kullanımına planlı olarak sunulmalıdır. Günümüzde de et fiyatlarının artması da göz önünde bulundurulduğu zaman yakın gelecekte bu planlama yapılmaz ise ülkemizde dar boğazların oluşacağı da unutulmamalıdır.

Burdur İli değişik topoğrafik yapısı ile göllere sahip olması dolayısıyla doğa turizm tabanlı turizm etkinlikleri için büyük bir potansiyeli sahiptir. Yörenin yüksek turizm potansiyeline sahip Antalya, Muğla, Denizli gibi illere yakın olması özelliği bu potansiyelin faaliyete geçirilmesi daha kolaylaştırıcı özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Yörede büyük öneme sahip biyolojik çeşitlilik korunması gerekmektedir. Ülkemizde ender rastlanan Burdur Orman İşletme Müdürlüğü sınırlarında kalan beş asli orman ağacı türünün karışım gösterdiği yerler korunmalıdır.

Nadir ve tehlikeye maruz bir tür olan sığla ağacının en elit ve izole yayılışı bu sahada görülmektedir. Bilim ve eğitim amaçlı kullanımlarla gelecek nesillerin istifadesine sunulması düşünülmüştür. Sığla, kızılçam, Saçlı meşe (*Quercus cerris* L.), kızılgağaç (*Alnus* spp.) ve Doğu çınarı bitki türlerini oluşturmaktadır.

Verimsiz orman alanlarının ağaçlandırma yoluyla ormanlaştırılması ve yörede orman ürünleri endüstrisinin geliştirilmesi, bölgesel kalkınma bakımından umut verici görülmektedir. Ancak, bölgenin doğal ve sosyo-ekonomik koşulları orman işletmeciliği, ağaçlandırma ve orman koruma yönlerinden büyük güçlükler göstermektedir (Kantarıcı ve Koparal, 1984).

Yöredeki ormanlar çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. Son yıllarda ormanlarımızda üretilen orman ürünlerinin yaklaşık %20-25'ini olağanüstü hasılat etası oluşturmaktadır (Kırış, 2002). Bunun sebebi biyotik ve abiyotik kaynaklı olabilmektedir. Abiyotik olaylardan rüzgâr ve kar devirmesi, kar kırması ormanda yapılan silvikültürel müdahalelerle yakından ilişkili olduğu bilinen bir gerçektir. Ormana silvikültürel amaçlı hiç bir müdahale yapılmaması yangın, böcek vb. kaynaklı

olağanüstü hasılatın meydana gelmesinde en büyük etkenlerdir. Örneğin, Isparta-Burdur yöresi ormanlarında 2003-2004 ve 2009-2010 yılları kış periyodunda önemli miktarda olağanüstü hasılat etası alınmış ortalama %5-10 olan olağanüstü hasılat etasının üretimdeki payı iki katına çıkarak üretimin yaklaşık %20'sini oluşturmuştur.

Yörede, böcek salgını, yangın, fırtına, kar kırması, mantar zararı ortaya çıkması halinde zararın büyüklüğüne göre mevcut orman amenajman planları uygulamalarında gerekli plan değişikliklerine gidilmelidir. Özellikle böcek salgınlarına uğramış ve uğrayacak yörelerde yapılacak ağaçlandırma çalışmalarında tür değişikliği ve iğne yapraklı-geniş karışık türler ile ağaçlandırma yapılmalıdır.

Burdur yöresinde orman işletmeciliği diğer yörelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar halkın sosyal-kültürel özelliklerinin farklı olması, bulunduğu coğrafik konum, bitki örtüsü bakımından alansal ve çeşitlilik olarak zengin olmasından ileri gelmektedir. Bu bileşenler arasındaki ilişkinin düzgün anlaşılması ve değerlendirilmesi ile birçok ormancılık probleminin aşılabileceği unutulmamalıdır.

4. KAYNAKLAR

Anonim, 1966. Pre-Investment Surveys of The Antalya Region (Turkey), Food and Agriculture

Organization of the United Nations Reports, Rome.

- Anonim, 2006. Orman Varlığımız. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 160 s., Ankara.
- Anonim, 2010. Burdur, Bucak ve Gölhisar Orman İşletme Müdürlüğü Verileri. Basılmamış.
- Asan, Ü. 2002. Orman Amenajmanı-I Temel Kavram ve Prensipler. İÜ Orman Fakültesi, Yayınlanmamış Ders Notu, 150 s., İstanbul.
- Gezer, A., Yücedağ, C., 2005. Orman Ağaçları Tohumları ve Tohumdan Fidan Üretim Tekniği. SDÜ Orman Fakültesi Ders Notu, 148 s., Isparta.
- İnal, S., 1965. Ormancılık Politikası. İÜ Orman Fakültesi Basılmamış Ders Notu, 284 s., İstanbul.
- Kalıpsız, A., 1982. Orman Hasılat Bilgisi. İÜ Orman Fakültesi Yayın No 3052/328, 145s., İstanbul.
- Kantarıcı, M.D., Koparal, S., 1984. Türkiye'nin Batı Akdeniz Bölümündeki Kızılcım Ağaçlandırmaları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 34(2): 58-80.
- Kılıç, M., Güner, Ş.T., 2000. Gölhisar Kızılcım Meşcereleri. Orman Mühendisliği Dergisi, 37(5): 18-21.
- Kırış, R., 2002. Orman Amenajmanı ile İlgili Mevzuat. OGEMVAK Yayını, 476 s., Ankara.
- Saatçioğlu, F., 1975. Akdeniz Subtropik Bölgede Orman Gençleştirilmesi Sorunu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (2):84-110.